

Nr 130.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående uppmjukning av upphandlingsförordningens tillämpning i fråga om till statsbidrag berättigade vatten- och avloppsföretag m. m.

(4:e avd.)

Uti en inom andra kammaren av herr *Andersson* i *Tungelsta m. fl.* väckt motion (II: 248) har hemställts, att riksdagen genom uttalande i ämnet måtte möjliggöra dels den uppmjukning av den nuvarande upphandlingsförordningens tillämpning och kontrollen över tillämpningen i fråga om bidragsberättigade vatten- och avloppsföretag, som kan vara motiverad för i motionen angivna syften, dels en — i avvaktan på ett reviderat bidragssystem — något friare bedömning av grunderna för beräkning av bidrags storlek, än vad nuvarande bidragsregler avse, ävensom att riksdagen måtte besluta medgiva att, i den omfattning och efter de närmare riktlinjer som det i erforderlig mån må ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma, medel av anslaget till Bidrag till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp få anlitas för förstärkning av vatten- och avloppsorganisationens personal och för bedrivande av den från egnahemsorganisationen överflyttade borrningsverksamheten.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sin hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet. I förevarande motion har till en början förordats en uppmjukning av upphandlingsförordningens tillämpning i fråga om ärenden angående bidragsberättigade vatten- och avloppsföretag, som skulle vara ägnad underlätta den bidragsbeviljande myndighetens arbete. Motionärerna anse således, att upphandlingsförordningen icke skall behöva följas för sådana vatten- och avloppsföretag, vilka erhållit eller beräknas erhålla statsbidrag. Som motiv härför åberopas bland annat att väg- och vattenbyggnadsverket skulle besparas arbetet att kontrollera upphandlingsförordningens efterlevnad samt att arbeten i större utsträckning skulle kunna utlämnas till entreprenör på löpande räkning.

Utskottet vill till en början erinra, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen jämlikt sin instruktion är befriad från skyldigheten att efterfölja upphandlingsförordningen. Utskottet vill vidare erinra, att upphandlingsförordningen normalt förutsätter entreprenad med fast anbudssumma. Avsteg från denna princip torde hava avsetts skola ifrågakomma endast i undantagsfall,

då särskilda skäl tala härför. Under nu rådande förhållanden kunna givetvis svårigheter uppstå i fråga om möjligheter att anskaffa materiel eller erhålla arbetskraft till ett vatten- och avloppsföretag. Till följd härav har emellertid Kungl. Maj:t medgivit träffande av avtal om rörligt pris, varigenom bland annat entreprenör kan tillerkännas särskild ersättning för kostnader, föranledda av arbetsnedläggelse helt eller delvis på grund av brist på materiel eller arbetskraft. Berörda omständigheter synas därför icke beträffande nu ifrågavarande företag lägga hinder i vägen för en tillämpning av upphandlingsförordningens bestämmelser om att fast anbudssumma i regel bör fordras. Framhållas må vidare att förordningen icke lägger hinder i vägen att godkänna avtal om utförande av arbete på löpande räkning i fall, då arbetenas omfattning och svårighetsgrad från början icke kunna bedömas. Arbeten på löpande räkning bedömas emellertid, enligt vad utskottet erfarit från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, fordra betydligt noggrannare kontrollåtgärder från styrelsens sida, i det att kontrollorganet måste tillse icke blott att arbetet utföres enligt fastställda ritningar och bestämmelser utan även att arbetet bedrivs på ett ur ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Kontrollkostnaderna hava uppgivits härvid bliva väsentligt större, och svårigheter lära jämväl föreligga att erhålla för arbetet kompetenta kontrollanter. Enligt uppgift läser den efterkontroll, som motionärerna ifrågasatt, bli vanskelig att genomföra. Efterkontrollen bedömes vidare bliva mycket tidsödande och kräva mycket arbete inom väg- och vattenbyggnadsverket. Den minskning i arbetsbördan, som skulle ernås genom att styrelsen icke behövde övervaka att upphandlingsförordningens bestämmelser efterlevas, torde därför komma att uppvägas av det ökade arbetet med efterkontrollen. Utskottet är sålunda icke berett att på av motionärerna anförda skäl förorda den uppmjukning av upphandlingsförordningens tillämpning motionärerna i förevarande fall föreslagit.

Såsom jämväl motionärerna framhållit pågår för närvarande utredning genom särskilda sakkunniga — vatten- och avloppssakkunniga — rörande bland annat gällande bidragssystem. De sakkunniga beräknas avgiva sitt betänkande under loppet av innevarande år. Utskottet finner resultatet av de sakkunnigas arbete böra avvaktas, innan ställning tages till av motionärerna förordad förenkling av bidragsbesluten.

Den år 1945 inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen uppbyggda organisationen för de med ifrågavarande bidragsverksamhet förenade arbetsuppgifterna har, såsom motionärerna framhållit, icke förmått avarbeta förekommande arbetsuppgifter. Uppkommen arbetsbalans är enligt vad utskottet inhämtat hänförlig icke minst till ärenden om utbetalande av bidrag till företag, som enligt medgivande pågå eller avslutats, ehuru bidragsfrågan icke slutligt avgjorts. Det är betänkligt att dessa ärenden icke kunnat avgöras inom rimlig tid. Utskottet anser det kunna ifrågasättas, om icke — med den minskade arbetsbörda som bör ha föranletts av begränsningen i medelstillelningen och av byggnadstillstånden inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhetsområde — här ifrågavarande arbetsuppgifter i

första hand böra kunna lösas inom ramen för styrelsens totala personalorganisation genom för ändamålet erforderliga personalomflyttningar och tillfälligt vidtagna organisationsförändringar. Enligt vad utskottet erfarit lärer nyligen handläggningen av ärenden rörande granskning av entreprenadförfarande och godkännande av entreprenör beträffande vatten- och avloppsföretag ha överflyttats från vatten- och avloppsbyrån till byggnads- och underhållsbyrån. Utskottet är icke berett att i avbidan å vatten- och avloppssakkunnigas inom en nära framtid väntade förslag förorda, att en förstärkning av vatten- och avloppsorganisationens personal med anlitande av bidragsanslaget nu beslutas. Utskottet förutsätter emellertid därvid, att alla möjligheter beaktas att genom ytterligare rationaliseringsåtgärder inom ramen för nuvarande organisation söka avarbeta den uppkomna arbetsbalansen och att Kungl. Maj:t ägnar frågan vederbörlig uppmärksamhet.

Av nu anförda skäl finner sig utskottet icke heller kunna tillstyrka motionärernas förslag att genomföra en personalförstärkning inom verket för administrerande av den från egnahemsorganisationen överflyttade brunnsborrningsverksamheten. Utskottet förutsätter emellertid därvid, att även i detta hänseende åtgärder inom väg- och vattenbyggnadsverkets organisation skola kunna vidtagas, som möjliggöra en intensifiering av denna verksamhet. Utskottet vill för övrigt erinra, att åtgärder för att tillrättalägga brunnsborrningsverksamheten, såsom motionärerna framhållit, övervägas inom styrelsen.

Av vad sålunda anförts framgår, att utskottet icke är berett nu tillstyrka av motionärerna förordade åtgärder. Utskottet hemställer alltså,

att motionen II: 248 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 6 maj 1949.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar Johan Bernhard Johansson, Rickard Lindström, Gränebo, Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Boman, Mannerkantz, Iwar Anderson, Heiding, Sundelin, Hesselbom och Andrée; samt

från andra kammaren: herrar Ward, Malmborg i Skövde, Svensson i Grönvik, Boman i Kieryd, Andersson i Malmö, Mårtensson i Uddevalla, Rubbestad, Åkerström, fröken Elmén, herr Birke, fru Ericsson i Luleå och herr Henriksson.
